

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Докладно з науково-методичної
роботи на вчительської роботи
О.Б.Жильцов
20 17 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нейропсихологія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.030102 «Психологія»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Нейропсихологія» для студентів за напрямом підготовки «Психологія».

Розробник: Скрипник Тетяна Вікторівна, доктор психологічних наук, професор кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від “11” січня 2017 року № 10

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
_____ (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту Людини _____ Н. А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	
II. Тематичний план навчальної дисципліни	
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I. Нейропсихологія як міждисциплінарна галузь.....</i>	
<i>Змістовий модуль II. Діагностична та корекційно-розвивальна діяльність на</i> <i>засадах нейропсихології.....</i>	
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Нейропсихологія»....	
V. Плани практичних і семінарських занять	
VI. Завдання для самостійної роботи	
VII. Система поточного та підсумкового контролю.....	
VIII. Методи навчання.....	
IX. Методичне забезпечення курсу.....	
X. Рекомендована література.....	
Основна.....	
Додаткова.....	

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма дисципліни «Нейропсихологія» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня відповідно до навчального плану для напряму підготовки 6.030102 «Психологія» денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Навчальна дисципліна «Нейропсихологія» характеризується тісними міждисциплінарними зв'язками із загальною, спеціальною та медичною психологіями, патопсихологією, психіатрією та іншими галузями психологічних та медичних знань. Вивчення курсу «Нейропсихологія» сприяє поглибленому розумінню структури і закономірностей психічної діяльності дає змогу індивідуалізувати систему діагностичних, корекційно-розвивальних психопрофілактичних та експертних заходів.

Предметом викладання дисципліни «Нейропсихологія» є нейропсихологічний метод як інструмент системного аналізу взаємодії мозку та психіки.

Метою вивчення дисципліни «Нейропсихологія» є засвоєння змісту та алгоритму здійснення діагностичної та корекційно-розвивальної діяльності на засадах нейропсихології.

Знання, уміння й навички, отримані в процесі засвоєння курсу, сприяють глибшому розумінню змісту й процедури психологічного дослідження та його базових складників.

Завданнями курсу є:

1. Надати студентами знання щодо особливостей нейропсихології як самостійної дисципліни, змісту та алгоритму здійснення нейропсихологічного експерименту.
2. Розглянути конкретні питання закономірностей та механізми взаємозв'язків між системами головного мозку та порушеннями психічної діяльності;
3. Познайомити студентів з нейропсихологічними методиками й методами діагностики, особливостями планування нейропсихологічного обстеження, обробки й інтерпретації його результатів.
4. Представити методи, прийоми та засоби нейропсихологічної корекції відхилень у розвитку.

Для практичного засвоєння вивченого матеріалу студенти виконують роботу, спрямовану на аналіз певних нейропсихологічних досліджень. Як вихідні дані у таких видах робіт використовують попередні роботи класиків цієї галузі та сучасні психологічні розроблення.

Курс «Нейропсихологія» є логічним продовженням таких дисциплін, як «Загальна психологія», «Клінічна психологія», «Патопсихологія».

Опанувавши курс, студент повинен:

Знати:

- методологічні принципи та основні напрями нейропсихологічних досліджень;
- нейропсихологічні закономірності та механізми порушень психічних процесів;
- теорію системної динамічної локалізації вищих психічних функцій.

Вміти:

- застосовувати отримані знання з нейропсихології на практиці;
- підібрати адекватні методики нейропсихологічного дослідження
- дослідити стан психічних функцій, процесів, станів пацієнта;
- сформулювати висновки та скласти протокол нейропсихологічного дослідження;
- застосовувати певні методики нейропсихологічної корекції відхилень у розвитку в контексті цілісного розвитку особи з порушеннями психофізичного розвитку.

<i>Загальні</i>	<p>Діагностична оцінка. Індивідуальна, групова, організаційна, ситуаційна психодіагностика. Уміння проводити дослідження на належному рівні</p> <p>Професійна стратегія. Вибір доречної стратегії для вирішення поставленого завдання, побудованої на обмірковуванні професійної ситуації і власних базових компетенцій. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння фаху</p> <p>Неперервний професійний розвиток. Оновлення і розвиток власних базових і допоміжних компетенцій, знань і навичок відповідно до змін у професійній галузі, а також зі змінами стандартів та вимог професії психолога, національних та Європейського законодавств. Здатність навчатися.</p> <p>Дослідження і розробки. Розробка нових продуктів і послуг, що мають потенційну здатність відповідати запитам справжніх або майбутніх клієнтів і породжувати новий бізнес. Здатність продукувати нові ідеї (творчість).</p> <p>Практика. Розробка та управління практикою надання послуг, будь то малий бізнес або частина більшої приватної чи громадської організації, включаючи фінансові, кадрові та функціональні аспекти; керівництво підлеглими. Уміння розробляти та керувати проектами.</p> <p>Контроль якості. Встановлення і підтримка системи контролю якості практики в цілому. Уміння бути критичним та самокритичним.</p>
<i>Фахові</i>	<p>Навички визначення обсягу та характеру психологічної допомоги, необхідної клієнтові.</p> <p>Уміння застосовувати діагностичні методики, адекватні психологічній ситуації та запиту клієнта.</p> <p>Уміти здійснювати підбір діагностичного інструментарію, адекватного меті та завданням психодіагностичного обстеження клієнта.</p> <p>Уміння реалізувати в психологічному консультуванні та психокорекційній роботі різні методологічні підходи, методики та процедури.</p> <p>Здатність оцінювати наслідки використання у соціальній практиці психодіагностичних методик і психологічних технологій.</p> <p>Уміння обирати доречну стратегію психопрактичної діяльності на підставі аналізу власних базових компетенцій і клієнтського запиту.</p> <p>Уміння координувати діяльність суб'єктів психологічної практики.</p> <p>Уміння застосовувати знання та розуміння для розв'язання змодельованих психологічних проблем у формі «мисленнєвого експерименту».</p> <p>Уміння проводити психологічну просвітницьку роботу серед різних верств населення, сприяти підвищенню рівня психологічної культури громадян.</p> <p>Навички психологічного супроводу роботи персоналу з метою досягнення бажаного результату праці і задоволення потреб суспільства..</p>

Обсяг курсу: програма складається з 2 модулів (2 кредити) – 72 години: 12 годин лекційних; семінарських занять – 16 годин; модульного контролю – 4 години; 40 годин самостійної роботи.

Вивчення дисципліни «Нейропсихологія» закінчується заліком.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 0301 «Соціально-політичні науки»	Нормативна
Змістових модулів – 2		Рік підготовки 3-й
	Напрямок підготовки 6.030102 «Психологія»	Семестр 6-й
Аудиторні заняття: 28 год., з них:		
Лекції 12 год.		
Семінарські заняття 16 год.		
Самостійна робота 40 год.		
Загальна кількість годин – 72	Освітньо-професійний рівень: <u>перший (бакалаврський)</u>	Модульний контроль 4 год.
		Вид контролю залік
Тижневих годин – 3		

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторні:	лекцій	семінарські і практичних	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль І. НЕЙРОПСИХОЛОГІЯ ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ГАЛУЗЬ									
1.	Нейропсихологія як самостійна наукова дисципліна	12	4	2	2	-	-	8	-
2.	Нейропсихологічний аналіз порушень вищих психічних функцій за локальних вражень мозку. Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій	10	4	2	2	-		6	-
3.	Основні засади нейропсихологічного експерименту	12	6	2	4	-		6	
	Модульна контрольна робота	2	-	-	-	-		-	2
Разом		36	14	6	8	-		20	2
Змістовий модуль ІІ. ДІАГНОСТИЧНА ТА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ЗАСАДАХ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ									
4.	Методи нейропсихологічного дослідження та алгоритм його здійснення	10	4	2	2	-		6	
5.	Комплексна нейропсихологічна корекція та абілітація в дитячому віці	12	4	2	2	-		8	-
6.	Використання нейропсихологічних методів в освітньому просторі: формувальне навчання	12	6	2	4	-	-	6	-
	Модульна контрольна робота	2	-	-	-	-	-	-	2
Разом		36	14	6	8	-		20	2
Разом за навчальним планом		72	28	12	16	-		40	4

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ

Лекція 1. Нейропсихологія як самостійна наукова дисципліна.

Предмет і завдання нейропсихології. Місце нейропсихології серед інших наук. Напрями сучасної нейропсихології; їх теоретичне і практичне значення.

Історія вивчення локалізації вищих психічних функцій: вузький локалізаціонізм, антилокалізаціонізм, еклектична концепція, заперечення локалізації вищих психічних функцій.

Морфогенез та організація мозку людини. Головний мозок: передній, середній та задній. Відмінності мозку у чоловіків і жінок. Аферентна та еферентна нервова система. «Первинні, вторинні й третинні» поля.

Вищі психічні функції людини у вченні Л. С. Виготського. Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій. О. Р. Лурія як засновник нейропсихології. Загальна структурно-функціональна модель роботи мозку як субстрату психічної діяльності. Принцип системності. Концепція М. О. Бернштейна. Поняття „функціональна система” та основні особливості її роботи (П. К.Анохін). Сучасні погляди на функціонування мозку.

Семінар 1. Загальні питання нейропсихології.

Лекція 2. Нейропсихологічний аналіз порушень вищих психічних функцій. Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій.

Уявлення про мозок як диференційне ціле, підструктури якого забезпечують реалізацію різних параметрів (аспектів, ланок) психічної функції. Функціональна система (морфо-фізіологічна основа) психічної функції. Відповідність системної мозкової організації вищим психічним функціям (як системним утворенням). Виявлення динамічного характеру цієї організації в онтогенезі і за компенсації порушених функцій.

Фактор, синдром і симптом. Фактор як психологічна складова. Модально-неспецифічний (енергетичний) фактор. Кінетичний фактор. Модально-специфічний фактор. Кінестетичний фактор. Просторовий фактор. Фактор довільної-мимовільної регуляції психічної діяльності. Фактор усвідомленості-неусвідомленості психічних функцій і станів. Фактор sukcesивності (послідовності) організації. Фактор симультанності (одночасності) організації. Фактор міжпівкульної взаємодії. Загально мозковий фактор. Фактор роботи глибоких підкіркових структур

Семінар 2. Нейропсихологічний аналіз порушень вищих психічних функцій за локальних вражень мозку.

Лекція 3. Основні засади нейропсихологічного експерименту.

Обґрунтування вимог до нейропсихологічного діагностичного

інструментарію. Доведення надійності даних, отриманих в результаті нейропсихологічного дослідження (валідність методів; відповідність завдань методики віку обстежуваної особи; виокремлення завдань, спрямованих на виявлення порушень ВПФ різного ступеню тяжкості (сенсibiliзовані прийоми діагностики);

Використання отриманих результатів дослідження для порівняльної характеристики порушень ВПФ та їх динаміки в процесі абiлітації й реабiлітації осіб з порушеннями розвитку (стандартизація процедури дослідження);

Дотримання головного принципу нейропсихологічного дослідження – якісного структурного аналізу синдрому (не обмежуватися оцінкою ступеня вираженості розладів вищих кіркових функцій та їх кваліфікацією);

Відповідність вимогам наукової обґрунтованості експериментального методу та аналізу отриманих даних.

Доречність застосування прийомів ускладнення (сенсibiliзації) нейропсихологічних методик: прискорення темпу виконання, обмеження зорового контролю, збільшення обсягу діяльності, ускладнення характеристик стимульного матеріалу, мінімізація мовленнєвого опосередкування

Семінар 3-4. Основні засади нейропсихологічного експерименту.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ДІАГНОСТИЧНА ТА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ЗАСАДАХ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ

Лекція 4. Методи та алгоритм здійснення нейропсихологічного дослідження.

Складники схеми дослідження: загальний опис психічного статусу особи, яку обстежують; дослідження: функціональної асиметрії; довільної й мимовільної уваги; зорового, сомато-сенсорного, слухового гнозису; мовлення, пам'яті, навчальних навичок. Дослідження праксису як здатності до цілеспрямованих дій.

Кількісні критерії виконання проб, що враховують принципи стандартизації досліджень і порівняння отриманих результатів; методологічні принципи, що сприяють розробці нових інструментів дослідження (Л. І. Вассерман. С. А. Дорофеева. Я. А. Меерсон, Ж. М. Глозман).

Повний варіант нейропсихологічних методик та скорочений (експрес-діагностика). Протоколи обстежень, ранжування балів, особливості фіксації специфічних та неспецифічних помилок; профілі успішності виконання проб. Підсумковий нейропсихологічний висновок

Схема нейропсихологічного дослідження ВПФ та емоційно-особистісної сфери.

Семінар 5. Методики нейропсихологічної діагностики.

Лекція 5. Комплексна нейропсихологічна корекція та абiлітація в

дитячому віці.

Стратегії нейропсихологічного втручання. Становлення функційної системи з опорою на збережені ланки й „виращування” слабкої ланки в процесі спеціально організованої взаємодії.

Метод заміщувального онтегенезу.

Стабілізація і активація енергетичного потенціалу організму. підвищення пластичності сенсомоторного забезпечення психічних процесів.

Оптимізація функціонального статусу глибинних утворень мозку, формування базису підкірково-коркових і міжпівкульна взаємодій.

Операційне забезпечення вербальних і невербальних психічних процесів. Довільна увага. Явище синестезії.

Семінар 6-7. Комплексна нейропсихологічна корекція та абілітація в дитячому віці.

Лекція 6. Використання нейропсихологічних методів в освітньому просторі: формувальне навчання.

Нейропсихологія індивідуальних відмінностей дітей як основа використання нейропсихологічних методів у школі.

Методологія нейропсихологічного супроводу дітей з нерівномірністю розвитку психічних функцій.

Нейропсихологічна підтримка класів корекційно-розвивального навчання.

Місце і роль нейропсихологічного підходу в процесі психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Семінар 8. Нейропсихологічна допомога дітям з навчальними труднощами

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Нейропсихологія»

Разом: 72 год.: з них лекції 12 год., семінарські 16 год., поточний модульний контроль – 4 год., самостійна робота - 40 год.

Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II		
Назва модуля	ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ			НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНА СИНДРОМОЛОГІЯ		
Кіл. балів за модуль	72 бали			72 бали		
Теми	1	2	3	4	5	6
Теми лекцій	Нейропсихологія як самостійна наукова дисципліна (1 бал).	Нейропсихологічний аналіз порушень ВПФ. Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій. (1 бал).	Основні засади нейропсихологічного експерименту (1 бал).	Методи та алгоритм здійснення нейропсихологічного дослідження (1 бал).	Комплексна нейропсихологічна корекція та абілітація в дитячому віці (1 бал).	Використання нейропсихологічних методів в освітньому просторі. Формувальне навчання (1 бал).
Теми семінар. занять	Загальні питання нейропсихології (1 бал).	Нейропсихологічний аналіз порушень вищих психічних функцій (1 бал).	Основні засади нейропсихологічного експерименту (2 бали).	Методики нейропсихологічної діагностики (1 бал).	Комплексна нейропсихологічна корекція та абілітація в дитячому віці (2 бал).	Нейропсихологічна допомога дітям з навчальними труднощами (1 бали).
Роб. на сем. зан.	10 балів		10 балів	10 балів		10 балів
Самост. робота	20 балів			20 балів		
Види пот.конт.	Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)		
Підс.конт	Залік					

Всього: 144 бали: **коэф. 1,44.**

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. НЕЙРОПСИХОЛОГІЯ ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ГАЛУЗЬ

Семінар 1.

**Тема: Загальні питання нейропсихології
(2 год.)**

1. Предмет нейропсихології.
2. Клінічна нейропсихологія.
3. Експериментальна нейропсихологія.
4. Реабілітаційна нейропсихологія.
5. Психофізіологічна нейропсихологія.
6. Поняття «нейропластичність».
7. Структурна організація нервової системи.
8. Проблема міжпівкульної асиметрії мозку та міжпівкульної взаємодії.

Список основної літератури

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
3. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. Москва, 2013. – 508 с.
4. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга.— М. Московский университет, 1969.

Список додаткової літератури

1. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных.— М.: МГУ, 1985.
2. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. М., 2003.
3. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
4. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
5. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д. 1973.
6. Хрестоматия по нейропсихологии. – М., Рос. психол.общество, 1999.

Семінар 2.

**Тема: Нейропсихологічний аналіз порушень вищих психічних функцій
(2 год.)**

1. Проблема вищих психічних функцій в нейропсихології.
2. Зорові, тактильні та слухові агнозії.

3. порушення довільних рухів та дій.
4. порушення довільної регуляції ВПФ.
5. Проблема афазій.
6. різновиди амнезій, що мають органічну та психогенну природу.
7. порушення уваги за локальних ураженнях мозку.
8. нейропсихологічне підґрунтя порушень мислення.

Список основної літератури

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
3. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.
4. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
5. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
6. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Список додаткової літератури

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
3. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
4. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
5. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л.-д. 1973.

Семінар 3 - 4.

Тема: Основні засади нейропсихологічного експерименту

(4 год.)

1. спрямованість конкретної методики на дослідження певного психічного процесу або певного ланки цього психічного процесу («функціональна проба»).
2. націленість методик на виявлення порушених ланок психічних функцій («провокація»).
3. принцип дослідження будь-якої психічної функції (фактору) за допомогою набору методик, результати яких доповнюють і уточнюють одна одну («перехресний контроль»).
4. принцип обов'язкового аналізу не тільки кінцевого результату діяльності, а й процесу виконання завдання в його різних складників (нейродинамічних,

мотиваційних, регуляторних, операційних).

5. Принцип поєднання якісного аналізу виявлених порушень з кількісною оцінкою ступеня вираженості симптомів.
6. Фіксація в ході виконання конкретної методики можливості засвоєння досліджуваним способу дії та її застосування в аналогічних завданнях.
7. Принцип співставлення даних, отриманих за нейропсихологічного обстеження, з даними анамнезу, об'єктивних клінічних та параклінічних досліджень.
8. Принцип урахування вікових і преморбідних особливостей випробуваного.
9. Індивідуальний формат проведення нейропсихологічного обстеження. Дослідження певної психічної функції (її компонентів) як за допомогою батареї методик, так і оцінювання на різних рівнях ускладнень, довільності і з різним складом аферентних ланок.

Список основної літератури

1. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.
2. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
3. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
4. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Список додаткової літератури

1. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
2. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
3. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
4. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
5. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
6. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ДІАГНОСТИЧНА ТА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ЗАСАДАХ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ

Семінар 5.

**Тема: Методи та схема нейропсихологічного дослідження
(2 год.)**

1. Фіксовані батареї нейропсихологічних тестів: співставний аналіз батареї

- Халстед — Рейтан та Лурія-Небраска (LNNB-CR).
2. Дослідження різних проявів довільності.
  3. Методи вивчення гнозису.
  4. Дослідження психічних процесів уваги та сприймання.
  5. Діагностика процесу пам'яті.
  6. Нейропсихологічні методи дослідження мовлення.
  7. Вивчення стану сформованості навчальних навичок.
  8. Нейропсихологічна діагностика мислення.

Список основної літератури

1. Нейропсихологическая диагностика / Под ред. Хомской Е. Д. Ч. 1 и 2. М., 1994.
2. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
3. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
4. Семенович А.В. Нейропсихологическая диагностика и коррекция в детском возрасте. М., «Академия», 2002
5. Цветкова Л.С. Методика нейропсихологической диагностики детей. Изд 4-е, исправленное и дополненное. - М.: Педагогическое общество России, 2002. - 96 с.

Список додаткової літератури

1. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. — М., 1974.
2. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. — М., 1981.
3. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. — М., 1994.
4. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. — М., Наука, 1986.
5. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. — Л-д. 1973.

Семінар 6-7.

Тема: Комплексна нейропсихологічна корекція та абілітація в дитячому віці

1. Робота з м'язовими дистоніями, патологічними, ригідними, тілесними, настановами і синкінезіями.
2. Формування і корекція базових сенсомоторних взаємодій. Нормалізація кінетичних процесів.
3. Формування навичок уваги та долання стереотипів.
4. Методи розвитку зорових, вербальних, зорово-просторових функцій.
5. Формування мнестичних процесів.
6. Формування смислоутворювальної функції психічних процесів та

довільної саморегуляції.

7. Формування мовленнєвих функцій.
8. Становлення здатності до цілепокладання й самоконтролю.

Список основної літератури

1. Бернштейн Н. А. Физиология движений и активность / Н. А. Бернштейн . – М. : Наука, 1990. – 495 с.
2. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
3. Глозман Ж. М. Нейропсихология детского возраста; Академия. – Москва, 2009. – 272 с.
4. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
5. Семенович А.В., Воробьева Е.А., Сафронова Е.В., Серова Л.И., Барина Н.Д., Михалева О.Ю., Шегай В.М. Комплексная нейропсихологическая коррекция и абилитация отклоняющегося развития. Часть 1-2. – М., 2001.
6. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.

Список додаткової літератури

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
3. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994. – М., Наука, 1986.

Семінар 8.

Тема: Нейропсихологічна допомога дітям з навчальними труднощами

Механізми труднощів навчання дітей.

Формування функцій програмування та контролю діяльності.

Нормалізація функції перероблення інформації.

Формування базових основ та передумов пізнавальних функцій.

Розвиток та корекція пізнавальних функцій та їх структурних компонентів.

Список основної літератури

1. Вассерман Л. И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
2. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций // СОбл.соч.: В 6 т. – М., 1983. Т.3. – С.5-328.
3. Корсакова Н. К., Микадзе Ю.В., Балашова Е.Ю. Неудачающие дети: нейропсихологическая диагностика, трудности в обучении младших школьников. М., Роспедагенство, 2001

4. Пылаева Н. М., Ахутина Т. В. Нейропсихология и школа // Вестник московского университета. серия 14. психология - 2012. - №2 - с. 116-123.
5. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.
6. Цветкова Л. С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Список додаткової літератури

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
3. Нейропсихологическая діагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
4. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

НЕЙРОПСИХОЛОГІЯ ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ГАЛУЗЬ

Тема 1. Нейропсихологія як самостійна наукова дисципліна.

1. Заповніть таблицю, вписуючи основні функції, з якими пов'язані поля ділянок кори головного мозку.

Ділянка кори головного мозку	Функції, з якими вона пов'язана
Лобова ділянка	
Прецентрально ділянка	
Постцентрально ділянка	
Нижня тім'яна ділянка	
Верхня тім'яна ділянка	
Потилична ділянка	
Скронева ділянка	
Острівкова ділянка	
Лімбічна ділянка	

Форма подання: у вигляді заповнення таблиці.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

2. Заповніть таблицю, вписуючи змістові компоненти концепції про структурно-функціональні блоки мозку (за О. Р. Лурія).

№ / №	Назва блоку мозку	Склад блоку мозку	Функційне призначення	Наслідки порушення
1				
2				
3				

Форма подання: у вигляді заповнення таблиці.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

Рекомендована основна література

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
3. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.
4. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
5. Лурія А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
6. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Рекомендована додаткова література

1. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных. — М.: МГУ, 1985.
2. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
3. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
4. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
5. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
6. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
7. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д. 1973.
8. Хрестоматия по нейропсихологии. – М., Рос. психол. общество, 1999.

Тема 2. Нейропсихологічний аналіз порушень вищих психічних функцій.

Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій.

Складіть конспект загальних положень теорії системної локалізації вищих психічних функцій.

Форма подання: у вигляді вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

Рекомендована основна література.

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Глозман Ж. М. Нейропсихология детского возраста; Академия. – Москва, 2009. – 272 с.
3. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
4. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер - Москва, 2013. – 508 с.
5. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
6. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
7. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Рекомендована додаткова література.

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных. — М.: МГУ, 1985.
3. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
4. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
5. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
6. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
7. Нейропсихологическая діагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
8. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
9. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л.-д. 1973.
10. Хрестоматия по нейропсихологии. – М., Рос. психол. общество, 1999.

Тема 3. Основні засади нейропсихологічного експерименту.

Визначіть пріоритети серед засад нейропсихологічного експерименту та представте їх у відповідній послідовності, пронумерувавши їх та пояснивши першочергову важливість перших трьох засад.

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Рекомендована основна література

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Глозман Ж. М. Нейропсихология детского возраста; Академия. – Москва, 2009. – 272 с.
3. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
4. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер - Москва, 2013. – 508 с.
5. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
6. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
7. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Рекомендована додаткова література

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных. — М.: МГУ, 1985.
3. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
4. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
5. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
6. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
7. Нейропсихологическая діагностика: учебное пособие /Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
8. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
9. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д., 1973.
- 10.Хрестоматия по нейропсихологии. – М., Рос. психол. общество, 1999.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ДІАГНОСТИЧНА ТА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ЗАСАДАХ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ

Тема 4. Методи та алгоритм здійснення нейропсихологічного дослідження.

Представте алгоритм нейропсихологічного дослідження та розкрийте зміст кожного з його етапів.

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, моделі.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

Рекомендована основна література.

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Глозман Ж. М. Нейропсихология детского возраста. – Москва: Академия, 2009. – 272 с.
3. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
4. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.
5. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
6. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
7. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Рекомендована додаткова література.

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных. — М.: МГУ, 1985.
3. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
4. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. М., 2003.
5. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
6. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
7. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
8. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
9. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д., 1973.
- 10.Хрестоматия по нейропсихологии. – М., Рос. психол. общество, 1999.

Тема 5. Комплексна нейропсихологічна корекція та абілітація в дитячому віці

Розкрийте зміст методу „заміщувальний онтогенез” та ті завдання, які вирішуються в процесі його реалізації.

Форма подання: у вигляді тез, таблиці.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

Рекомендована основна література.

1. Семенович А. В. Нейропсихологическая коррекция в детском возрасте. Метод замещающего онтогенеза. Учебное пособие. – М.:

Генезис, 2007. – 474 с..

2. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
3. Глозман Ж. М. Нейропсихология детского возраста. – Москва: Академия, 2009. – 272 с.
4. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
5. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.

Рекомендована додаткова література.

1. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
2. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
3. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
4. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д., 1973.
5. Хрестоматия по нейропсихологии. – М.: Рос. психол. общество, 1999.

Тема 6. . Використання нейропсихологічних методів в освітньому просторі: формувальне навчання

Складіть конспект на тему «Механізми труднощів навчання дітей».

Форма подання: у вигляді таблиці, схеми, структурованого опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

Рекомендована основна література

1. Вассерман Л. И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
2. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций // СОбл.соч.: В 6 т. – М., 1983. Т.3. – С.5-328.
3. Корсакова Н. К., Микадзе Ю.В., Балашова Е.Ю. Неудачающие дети: нейропсихологическая диагностика, трудности в обучении младших школьников. М., Роспедагенство, 2001
4. Пылаева Н. М., Ахутина Т. В. Нейропсихология и школа // Вестник московского университета. серия 14. психология - 2012. - №2 - с. 116-123.
5. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.
6. Цветкова Л. С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Рекомендована додаткова література.

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.

3. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Пгод ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
4. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення здобувачів першого (бакалаврського) рівня із дисципліни «Нейропсихологія» оцінюються за Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС), в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Система оцінювання навчальних досягнень студентів за Європейською (ECTS) шкалою подано у табл. 7.1, табл. 7.2.

Таблиця 7.1.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного та підсумкового контролю з дисципліни «Нейропсихологія»

№	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1	Відвідування лекцій (1 бал)	6
2	Відвідування семінарських занять (1 бал)	8
3	Робота на семінарському заняття (10 балів)	40
4	Виконання модульної роботи (25 балів)	50
5	Виконання самостійної роботи	40
	Підсумковий рейтинговий бал	144 Коеф. = 1,4

Таблиця 7.2.

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового

		матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
Fx	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

1) За джерелом інформації:

- *Вербальні:*
  - лекції (традиційна, проблемна);
  - із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація);
  - семінари;
  - консультації.
- *Наочні:* ілюстрація із практичної діяльності, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За ступенем керування навчальною діяльністю:

- під керівництвом викладача;
- самостійна робота студентів:
  - з навчальною літературою;
  - виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- навчальні дискусії;
- інтерактивні методи навчання;
- створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості у практичному використанні отриманих знань.

Х. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні стислі конспекти лекцій;
- презентації лекцій;
- підручники та навчальні посібники;
- навчально-методичні посібники;
- робоча навчальна програма;
- засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

ХІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ДРУКОВАНІ ТА ІНТЕРНЕТ ДЖЕРЕЛА

Основні друковані джерела

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичют. – М., МГУ, 1992.
2. Глозман Ж. М. Нейропсихология детского возраста. – Москва: Академия 2009. – 272 с.
3. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
4. Хомская Е. Д. Нейропсихология. – Питер - Москва, 2013. – 508 с.
5. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
6. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
7. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Додаткові друковані джерела

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных. — М.: МГУ, 1985.
3. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
4. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред.

Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.

5. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
6. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
7. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
8. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
9. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д. 1973.
10. Хрестоматия по нейропсихологии. – М.: Рос. психол. общество, 1999.

Інформаційні ресурси

1. Пошукова система Національної бібліотеки імені В.І.Вернадського. – Режим доступу до електронних ресурсів - <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Пошукова системи Інтернет. – Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.google.com.ua/>
3. Пошукова системи Інтернет. — Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.yandex.ua>
4. Нейропсихологические тесты. Необходимость и возможность применения - <http://medi.ru/doc/f421912.htm>
5. Центр детской и подростковой нейропсихологии - <http://neirocentr.com.ua/>